

Jaroslav Goll

(14. 7. 1846 – 8. 7. 1929)

Jaroslav Goll byl významný český historik a medievalista, vlivný pedagog, diplomat, básník a překladatel. Je považován za zakladatele pozitivistické historické školy v Čechách. Z jeho žáků se vytvořila Gollova škola, tito historikové pokračovali ve stylu jeho práce.

ŽIVOT

Narozen v Chlumci nad Cidlinou. Studoval obecnou německou školu a první třídu nižšího gymnázia Hradci Králové, druhou třídu již absolvoval v Mladé Boleslavi, kam se odtěhoval se svým otcem. Gymnázium dokončil v Praze, kde roku 1864 maturoval. V 18 letech nastoupil na univerzitu Karlovu v Praze, měl velký zájem o umění a literaturu, protože je nemohl studovat, zapsal si obor historie.

Učitelé, kteří J. Golla ovlivnili v době studia na Karlo-Ferdinandově univerzitě :

Konstantin Höfler: usiloval o praktické cvičení s parmeny, které jeho kolegové vyučovali málo nebo vůbec. Prosazoval důležitost čerpání z pramenů a jejich správné využívání, bez nich je historikova práce pouhou kompilací. Byl jedním z největších odpůrců Palackého. Vedl J. Golla k vědecké dráze.

Antonín Gindely: zaměřen na dějiny 16. – 17. století. Prameny získával i v zahraničních archivech (Anglie, Francie, Španělsko, Německo), zasadil české dějiny do Evropského rámce.

Václav Vladivoj Tomek: mediavelista, zabýval se hlavně středověkou Prahou.

Počátkem roku 1870 Jaroslav Goll vykonal spolu s doktorátem také státní učitelskou zkoušku pro střední školy. Začal na přání otce vyučovat zeměpis a dějepis na gymnasiu v Mladé Boleslavi. Po jednom roce (1871) odejel na roční studijní pobyt na universitu v Göttingen. Toto studium ho v jeho budoucí práci ovlivnilo nejvíce. Naučil se zde hlavně analýze pramenů a jejich kritice. Toto umění jeden z jeho žáků později pojmenoval jako „*schopnost vyždímat z historického pramene všechno, co může historikovi vůbec povědět.*“

Učitelé, kteří ovlivnili J. Golla během studií v Göttingen:

Georg Weitz, právě od něj se Goll učil práci s prameny, nejjemnější analýze a psychologickému proniknutí. Weitz vyučoval v semináři, podobu jeho semináře (tak jak ho známe i dnes - praktická vyučování v menším počtu studentů) přinesl později Goll do Prahy.

Reinhold Pauli, nebyl tak výjimečným přednášejícím, jako G. Weitz, ale poukazyval na témata zasluhující zpracování, čímž ovlivnil budoucí dráhu svých studentů.

Jako svoji habilitaci Jaroslav Goll předložil práci *Französische Heirath. Frankreich und England 1624 und 1625*, v níž pojednal o sňatku prince Walského a francouzské princezny Henriety. Jedná se o speciální studii, uvádí poznatky v širším kontextu, vyznačuje se přísným metodickým přístupem. Höfler i Gindely hodnotili práci kladně.

V roce 1875 získal J. Goll docenturu v oboru všeobecných dějin, začal přednášet na Karlo-Ferdinandově univerzitě a v roce 1880 se stává profesorem. V letech 1891-92 byl děkanem, svoji dráhu univerzitního profesora definitivně končí roku 1907, především ze zdravotních důvodů. Byl členem panské sněmovny říšské rady. V listopadu 1907 se stal řádným členem České akademie a v témže roce byl zvolen rektorem české univerzity. Nadále se věnoval historické práci, přispíval do historických časopisů.

PŘÍNOS

Po rozdělení univerzity (1882) na českou a německou J. Goll přednášel v české části. Dostal prostor k realizaci seminářů, historický seminář zavedl ve spolupráci s Josefem Emlerem. Svým žákům se věnoval s velkou péčí, výborně přednášel, před každou přednáškou předkládal posluchačům kritické přehledy pramenů a bibliografický úvod, což nebylo u jeho kolegů zvykem. Tímto přístupem vychoval několik generací historiků, pro které nebylo

historické vzdělání pouhou „sečtělostí“, naučil je novému přístupu k pramenům. Vnímал historii především jako vědu, ne jako vlastenecký či politický nástroj. Přednášel novověké, středověké i starověké dějiny. Jeho posluchači se dělí do více generačních vrstev. Mezi jeho první žáky patřili Josef Pekař, Gustav Friedrich, Václav Novotný, Max Dvořák, Josef Šusta. Tito studenti byli ovlivněni ještě J. Emlerem, J. Rezkem a dalšími přednášejícími.

Kromě vyuky se věnoval literatuře a jazykům, již na gymnáziu mu v časopise Lumír vyšly překlady z Béréngéra pod pseudonymem Chlumecký. Časopisu Lumír se i nadále věnoval a v letech 1874-1875 se stal jeho spoluredaktorem. Přispíval i do *Květu*, *Osvěty*, *Zlaté Prahy* a dalších periodik. Kromě překladů z francouzštiny, italštiny, španělštiny, němčiny, polštiny a angličtiny (velké jazykové nadání) mu vycházela i vlastní tvorba. Psal básně, fejetony, črty a články, pro které hledal inspiraci v historii a literatuře nebo na cestách v zahraničí.

V historických studiích se zabýval vztahovými tématy. Příkladem budiž polsko-české vztahy, evropské dějiny 15–17. století, česko-bratrská problematika a dobu reformační. Po vzoru německého historického časopisu *Historische Zeitschrift* založil roku 1895 *Český časopis historický*, který navázal na *Sborník historický*. Publikoval také v *Časopise musea království Českého* nebo v Masarykově *Atheneu*. Právě v časopise *Atheneum* vyšla v roce 1886 studie bohemisty Jana Gebauera *Potřeba dalších zkoušek RKZ*, která zpochybnila pravost rukopisů. Na popud přítele Hostinského vystoupil i Jaroslav Goll. Sepsal v polovině roku 1886 *Historický rozbor básní rukopisu Královédvorského: Oldřicha, Beneše Heřmanova a Jaroslava*, v němž vyslovil názor, že rukopisy jsou falsa. Otázka pravosti rukopisů byla tehdy velmi citlivá, nejen z pohledu vědeckého, ale hlavně politického a vlasteneckého. Na universitě se objevila kvůli sporu o RKZ nevráživost mezi starou (Tomek, Kalousek) a novou generací (Goll, Rezek) historiků.

Velký vliv a zásluhy Jaroslava Golla nejsou spojeny jen s jeho dílem, ale především s jeho vyukou. Nenapsal žádné rozsáhlé komplexní dílo, za to dal českému vnímání historiografie nový rozměr a mezi svými žáky měl mnoho významných pokračovatelů.

DÍLO

Französische Heirath. Frankreich und England 1624 und 1625 (1875)

Quellen und Untersuchungen zur Geschichte der böhmischen Brüder I., II.

Chelčický a Jednota bratrská v 15. století

Čechy a Prusy ve středověku (1897)

LITERATURA

Marek, Jaroslav: *Jaroslav Goll*. Praha 1991.